

FIȘA DISCIPLINEI
ISTORIE BISERICESCĂ UNIVERSALĂ (NOȚIUNI INTRODUCTIVE)

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Ortodoxă Didactică
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	ISTORIA BISERICESCĂ UNIVERSALĂ (noțiuni introductive)			Codul disciplinei	OLR4458
2.2. Titularul activităților de curs	Pr. prof. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gârdan				
2.3. Titularul activităților de seminar	Pr. lect. univ. dr. Bogdan-Paul Ivanov				
2.4. Anul de studiu	1	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Examen
2.7. Regimul disciplinei	Obligativu	2.8. Tipul disciplinei		Disciplină fundamentală (DF)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					4
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					1
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				33	
3.8. Total ore pe semestru				75	
3.9. Numărul de credite				3	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența în conformitate cu reglementările în vigoare ale UBB și ale Facultății de Teologie Ortodoxă. Prezența obligatorie la testul din timpul semestrului. Telefoanele mobile se țin închise pe durata cursului, cu excepția situației în care se desfășoară activități interactive on-line.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Pentru predarea cu în târziere a portofoliului de seminar, acesta va fi depunctat cu 0.5 pct./zi de în târziere.

	Plagiarea lucrării de seminar și a temelor din portofoliu atrage după sine respingerea lucrării și nepromovarea examenului.
--	---

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP 1	Aplică strategii didactice interculturale.
CP 9	Ilustrează cu exemple în timpul activității didactice.
CP 16	Răspunde la întrebări.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT1	Colaborează cu profesioniști din domeniul educației.
CT4	Predă noțiuni de literatură, artă, muzică, filosofie.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP 1	1. Studentul înțelege fundamentele biblice și pedagogice ale educației interculturale.	1. Studentul corelează conținuturi teologice cu strategii didactice adecvate diversității culturale.
CP 9	2. Studentul înțelege importanța exemplorilor în transmiterea adevărilor biblice și morale.	2. Studentul folosește exemple scripturistice, istorice și spirituale în explicarea temelor didactice.
CP 16	3. Studentul înțelege rolul întrebărilor în clarificarea și aprofundarea cunoștințelor religioase.	3. Studentul răspunde argumentat la întrebări privind Scriptura, Tradiția și viața Bisericii

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Studentul explică particularitățile mediului în care a apărut și s-a răs pândit creștinismul.
2. Studentul recunoaște etapele istoriei Bisericii creștine în primele trei secole.
3. Studentul identifică mecanismele și figurile cheie care au contribuit la răs pândirea creștinismului.
4. Studentul interpretează atitudinea anticreștină din perioada persecuțiilor.
5. Studentul evaluează impactul evenimentelor istorice asupra vieții bisericești.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Studentul explică fenomenele/evenimentele care au avut influențe asupra răs pândirii creștinismului.

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

2. Studentul utilizează metode interdisciplinare pentru analiza documentelor istorice.
3. Studentul elaborează prezentări cu privire la raporturile dintre Biserică și Stat în perioada persecuțiilor.
4. Studentul evaluează consecințele persecuțiilor în viața Bisericii primare.
5. Studentul dezbate modul în care interacțiunea creștinilor cu mediile iudaic și păgân influențează viața comunităților.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații ³
Cunoaștere și autocunoaștere sau despre necesitatea studierii Istoriei Bisericești	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Starea lumii iudaice și greco-romane la apariția creștinismului	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri
Istoricitatea Mântuitorului Iisus Hristos.	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Întemeierea Bisericii. Activitatea misionară a Sfinților Apostoli	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Activitatea misionară a Sfântului Apostol Pavel	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Organizarea Bisericii primare și viața creștină	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Biserica în timpul persecuțiilor	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri
Perspective patristice asupra martiriului	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Începuturile învățământului creștin. Școlile catehetice.	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Ereziile în Biserica primară. Controverse și schisme	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Monahismul, cultul și viața creștină până la Constantin cel Mare	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Răspândirea creștinismului în Răsărit și în Apus	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Bibliografie		

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

bliografia obligatorie:

- **Viorel Ioniță (coordonator), *Istoria Bisericească Universală* (vol. I), manual pentru Facultățile de Teologie din Patriarhia Română, Editura Basilica, București, 2019, (ediția a II, 2020).**
- Justo L. Gonzales, *Ghid pentru studiul Istoriei Bisericești*, traducere de Cezar Login și Gabriel-Viorel Gârdan, ediție, studiu introductiv și bibliografie de Gabriel-Viorel Gârdan, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010.
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria Bisericească; Martirii din Palestina*, trad. Pr. Prof. Teodor Bodogae, PSB 13, EIBMBOR, București, 1987, (ediția a II-a, PSB, serie nouă, 20, Basilica, 2020).

Bibliografie opțională:

- John Anthony McGuckin, *Biserica Ortodoxă de Răsărit*, Editura Baroque Books&Arts, 2020.
- Diarmaid MacCulloch, *Istoria Creștinismului*, Editura Polirom, 2011.
- Ioan Rămureanu, Milan Șesan, Teodor Bodogae, *Istoria Bisericească Universală*, vol. I (1-1054), Ediția a II-a, EIBMBOR, București, 1975.
- Ioan Rămureanu, *Istorie Bisericească Universală*, ediția a II-a, EIBMBOR, București, 2004.
- Vasile Muntean, *Istoria creștină generală*, vol. I, EIBMBOR, București, 2008.
- Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, vol. I, Editura Trinitas, Iași, 1999.
- Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, vol. I, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2007.
- Alexander Schmemmann, *O istorie a Bisericii de Răsărit*, Editura Sofia, București, f.a.
- Emil Dumea, *Teme de istorie a Bisericii*, Editura Sapienția, Iași, 2002.
- Ludwig Hertling S.J., *Istoria Bisericii*, trad. de Emil Dumea, Editura Ars Longa, 2001.
- *Originile creștinismului*, introducere de Pierre Geoltrain, traducere de Gabriela Ciubuc, Editura Polirom, Iași, 2002.
- Jean Comby, *Să citim istoria Bisericii*, trad. Mihaela Voicu, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, vol. I, 1999.
- Earle E. Cairns, *Creștinismul de-a lungul secolelor. O istorie a Bisericii creștine*, ediție revizuită, trad. Doris Laurențiu și John F. Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2007.
- Eusebiu Popovici, *Istoria bisericească universală și statistica bisericească*, traducere de Atanasie Mironescu, ed. a II-a, vol. I – IV, București, 1925 .
- *Scriverile Părinților Apostolici*, traducere, note și indici de pr. dr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 1995.
- Alexander Schmemmann, *The Historical Road of Eastern Orthodoxy*, Holt, Rinehart and Winston, New York, Chicago, San Francisco, 1963.
- Adolf Harnack, *About the Mission and Expansion of Christianity in the First Three Century*, accesibilă în format electronic la adresa www.ccel.org/ccel/harnack/mission.html.
- Everett Ferguson, *Backgrounds of Early Christianity*, third edition, Grand Rapids, 2003..
- Everett Ferguson, *Church History*, vol. 1: *From Christ to Pre-Reformation*, Zondervan, Grand Rapids, 2005.
- Francesco Paolo Rizzo, *Biserica în primele secole, linieri istorice*, traducere de Antonel-Aurel Ilieș, Editura Serafica, Roman, 2002.
- Joseph Ratzinger, Pope Benedict XVI, *Jesus of Nazaret*, Doubleday, New-York, 2007.
- Pope Benedict XVI, *The Apostles*, Our Sunday Visitor Publishing Division, Huntington, Indiana, 2007.
- Pope Benedict XVI, *Jesus, the Apostles and the Early Church*, Ignatius Press, San Francisco, 2007.
- Pope Benedict XVI, *Saint Paul*, Ignatius Press, San Francisco, 2009.
- Nelu Zugravu, Ovidiu Albert, *Scripta contra Christianos în secolele I-II*, Editura Presa Bună, Iași, 2003.
- Remus Mihai Feraru, Constantin Jinga, *Merele de aur, antologie de documente scrise din epoca Noului Testament*, Editura Marineasa, Timișoara, 2001.
- Marcel Simon, *Primii creștini*, traducere de Octavian Chețan, Editura Polimark, București, 1993.
- Gheorghe G. Stănescu, *Studii de Istorie Bisericească Universală și Patristică*, ediție, studiu introductiv, bibliografie suplimentară, indice de nume și locuri de pr. conf. dr. Ioan-Vasile Leb, Editura Arhiepiscopiei, Cluj-Napoca, 1998.
- Hans Kung, *Judaismul, situația religioasă a timpului*, traducere de Edmond Nawrotzky-Torok, Editura Hasefer, București, 2005.
- Ioan I. Ică jr. *Canonul Ortodoxiei*, vol. 1 *Canonul apostolic al primelor secole*, Editura Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2008.

- Jonathan Hill, *Zondervan Handbook to the History of Christianity*, Grand Rapids, Mi., 2006.
- Dr. Tim Dowley (ed.), *Introduction to the History of Christianity*, Fortress Press, Minneapolis, 2002.
- Justo L. Gonzalez, *The Story of Christianity*, vol. 1 și 2, Harper San Francisco, 1984-1985.
- Ivor J. Davidson, *The Birth of the Church*, Baker Books, Grand Rapids, Mi, 2004.
- Harry R. Boer, *A Short History of the Early Church*, Grand Rapids, Mi, 1976.
- Margaret M. Mitchel, Frances M. Young, *The Cambridge History of Christianity*, vol. 1, *Origins to Constantine*, Cambridge University Press, 2006
- Adrian Gabor, *Studia Ecclesiastica*, Editura Bizantină, București, 2003.
- Mark A. Noll, *Momente cruciale în istoria Bisericii*, traducere Corneliu Simuț, Editura Logos, Cluj-Napoca, 2008.
- Jonathan Hill, *Ghid al istoriei creștinismului*, trad. Alexandru Nădăban, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008.
- Henry Chadwick, *The Early Church*, revised edition, 1993.
- Henry Chadwick, *The Church in Ancient Society*, Oxford University Press, 2008.
- August Franzen, *Mică istorie a Bisericii*, trad. Marius Ivașcu, Editura Galaxia Gutenberg, 2009.
- Jean Danielou, *Biserica primară*, trad. George Scrima, Editura Herald, București, 2008.
- Henry L. Mansel, *Ereziile gnostice din primele două veacuri*, trad. Laurian Kertesz, Editura Herald, București, 2008.
- Ioan Rămureanu, *Persecuția împăratului Iulian Apostatul împotriva creștinismului*, Editura Anastasis, 2009.
- Susan Ashbrook Harvey, David G. Hunter (editori) *The Oxford Handbook of Early Christian Studies*, Oxford University Press, 2008.
- Timoty Paul Jones, *Christian History Made Easy*, Rose Publishing, 2009.
- Bruce L. Shelley, *Church History in plain language*, third edition, Thomas Nelson, Nashville, 2008.
- Armand Puig, *Iisus. Un profil biografic*, Editura Meronia, București, 2006.
- Zenovie Pâclișanu, *Istoria creștinismului antic*, Galaxia Gutemberg, 2009.
- Giovanni Filoramo (coordonator), *Istoria religiilor*, vol. II, *Iudaismul și creștinismul*, Editura Polrom, 2008.
- Warren H. Carroll, *A History of Christendom*, vol. I, *The Founding of Christendom*, Christendom Press, Front Royal, 1993.
- Roderic L. Mullen, *The Expansion of Christianity: a gazetteer of its first three centuries*, Brill, Leiden-Boston, 2004.
- Magnus Zetterholm, *The formation of Christianity in Antioch: a social-scientific approach to the separation between Judaism and Christianity*, Routledge, London, 2003.
- Viorel Ioniță (coordonator), *Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea*, Editura Basilica, București, 2011.
- Daniel Benga, *Cred, mărturisesc și aștept viața veșnică. O istorie teologică a Simbolului Niceo-Constantinopolitan*, Editura Basilica, 2013.
- Teodor M. Popescu, *Divin și uman la vechii istorici bisericești*, Editura Basilica, București, 2019.
- Mihai Valentin Vladimirescu, *Viața de zi cu zi în vremea lui Iisus*, Editura Polirom, Iași, 2013.
- Dale T. Irvin, Scott W. Sunquist, *History of the World Christian Movement*, vol. 1, Orbis Books, New York, 2017.
- Robert Knapp, *Zorii creștinismului, oamenii și zeii în vremea magiei și miracolelor*, Humanitas, București, 2024.
- Paula Fredriksen, *Pavel apostolul păgânilor*, Editura Humanitas, București, 2024.
- Andrei Zlăvog, *Revelația de pe drumul Damascului*, Editura Doxologia, Iași, 2025.
- James C Vanderkam, *Manuscrisele de la Marea Moartă. O istorie adusă la zi*, Editura Humanitas, 2024.
- Gabriel-Viorel Gârdan, Laurențiu Lucaci, Doru Denis Sălăjean, Gabriel Cireasă, Cătălin Emanuel Ștefan, Bogdan Șoptorean, Stelian Pașca-Tușa, *Istoria Bisericească Universală în cercetările profesorilor ortodocși români. Ghid Bibliografic*, vol. I, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2025.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
Cum se scrie un text științific istoric. Noțiuni metodologice	Expunere	1 seminar
Despre persecuții - generalități	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Tertulian - Apologeticul	dezbatere sau discuție colectivă	1 semina
Tertulian - Prescripția contra ereticilor	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Minucius Felix - Dialogul Octavius	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar

Ciprian - Către Donatus	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Iustin Martirul și filosoful - Apologia I în favoarea creștinilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Iustin Martirul și filosoful - Apologia a II-a în favoarea creștinilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Atenagora Atenianul - Solie în favoarea creștinilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Critica și apărarea învățăturii creștine	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Critica și apărarea comportamentului creștinilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Lactanțiu și adversarii lui Dumnezeu	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Despre moartea persecutorilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Concluzii: O privire de ansamblu asupra persecuțiilor	dezbateri sau discuție colectivă	1 seminar
Bibliografie Daniel Benga, <i>Metodologia cercetării științifice în teologia istorică</i> , Editura Sofia, 2005 Ilie Rad, <i>Cum se scrie un text științific</i> , Editura Polirom, 2008. Umberto Eco, <i>Cum se face o teză de licență. Disciplinele umaniste</i> , tradusă de George Popescu, Editura Pontica, 2000. Gabriel-Viorel Gârdan, Laurențiu Lucaci, Doru Denis Sălăjean, Gabriel Cireasă, Cătălin Emanuel Ștefan, Bogdan Șopterean, Stelian Pașca-Tușa, <i>Istoria Bisericească Universală în cercetările profesorilor ortodocși români. Ghid Bibliografic</i> , vol. I, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2025. <i>Apologeti de limba greacă</i> , traducere, note și indici de pr. prof. T. Bodogae, pr. prof. Olimpiu Căciulă, pr. prof. D. Fecioru, PSB 2, EIBMBOR, București, 1980 <i>Apologeti de limbă latină</i> , traducere de prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol și prof. David Popescu, introducere, note și indici de prof. Nicolae Chițescu, PSB 3, EIBMBOR, București, 1981. <i>Actele martirice</i> , studiu introductiv, traducere și comentarii de pr. prof. Ioan Rămureanu, PSB 11, EIBMBOR, București, 1982. Tertulian, <i>Tratate dogmatice și apologetice</i> , Editura Polirom, Iași, 2007. Lactanțiu, <i>Despre moartea persecutorilor</i> , tradusă de Cristian Bejan, Editura Polirom, Iași, 2011. Nicolae Corneanu, <i>Origen și Celsus, confruntarea creștinismului cu păgânismul</i> , Editura Anastasia, București, 1999.		

9. Evaluare

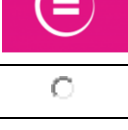
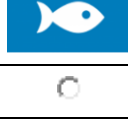
Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Identificarea principalelor etape din istoria Bisericii creștine în primele trei secole și încadrarea cronologică a evenimentelor și persoanelor.	EVALUARE ÎNȚĂLĂ 1 octombrie 2026 TEST 10 decembrie 2026	/ 25%
	Înțelegea mecanismelor care au dus la răs pândirea creștinismului. Demonstrarea competențelor reale de înțelegere a semnificației evenimentelor istorice	EXAMEN condiționat de: prezența la TEST predarea portofoliului de seminar. 21 IANUARIE 2027, ora 10.00 28 IANUARIE 2027, ora 16.00	50%

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiilor de evaluare pe parcurs.

		RESTANȚE 18 FEBRUARIE 2025, ora 16.00	
9.5 Seminar/laborator	Integrarea într-un discurs interpretativ propriu a aspectelor istorice discutate cu privire la viața Bisericii primare.	Prezentarea unui portofoliu care va conține lucrare de seminar susținută pe parcursul semestrului, fișe de analiză a unor lucrări științifice, alte teme atribuite în timpul activității didactice. Portofoliul se încarcă pe platforma Teams a cursului până în data de 12 IANUARIE 2027	25%
	Respectarea standardelor pentru lucrările cu caracter științific, logica abordării tematice, atingerea unui nivel al gândirii analitice și al exprimării sintetice.		
9.6 Standard minim de promovare			
Explicarea mecanismelor care au dus la răspândirea creștinismului.			
Recunoașterea etapelor principale din istoria Bisericii creștine în primele trei secole.			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

		Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						
								
								Nu se aplică nici o etichetă
								X

⁶ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

Data completării:

20.06.2026

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament:

20.07.2026

Semnătura directorului de departament

